

-11- CREATIE & MANIFESTATIE

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 1

De Schijnbare Realiteit

Waarom is gefocust blijven op het Zelf zo moeilijk voor ons?

Het Zelf is het meeste essentiële van ons wezen en is de grondslag van de gehele manifestatie. Dat het toch zo lastig is om op het Zelf gefocust te blijven komt doordat de mind simpelweg te veel naar buiten gericht is om de onderliggende waarheid van onze ervaringen te kunnen vatten. De grote verscheidenheid aan namen en vormen waarin puur bewustzijn lijkt te zijn getransformeerd doet een beroep op onze zintuigen. Daar komt nog bovenop dat we druk bezig zijn met het najagen van wat we willen en met het proberen te vermijden van dat wat we niet willen. Dit alles zorgt ervoor dat het ons niet lukt om de non-duale aard van het universum te doorgronden.

Het manifeste universum is als een grote organische machine die de functie heeft om ervaringen voort te brengen en te verwerken. Ook al kan er niets gedaan worden aan de aard van de werking van de “machine”, toch is het zinvol om de manier waarop deze werkt te onderzoeken om zo een begrip te krijgen van aard en werking van de schijnbare realiteit.

Puur bewustzijn is de bron van alles.

De materiële wetenschappen gaan er van uit dat bewustzijn uit materie ontstaat, wat een vreemde logica is gezien het feit dat materie inert is. Vedanta stelt dat alles bij bewustzijn begint. Het is een onmiskenbaar feit dat "iets" niet kan voortkomen uit "niets", en zoals onze eerdere onderzoekpistes lieten zien is alleen bewustzijn zelf-bestaand en vanzelfsprekend. Alle materiële objecten – grofstoffelijk en subtiel – worden gekend in het “licht” van puur bewustzijn en zijn er voor hun bestaan dus van afhankelijk. Bovendien is het bestaan van puur bewustzijn van niets anders afhankelijk dan van puur bewustzijn zelf. Puur bewustzijn is er altijd, of er nu objecten in verschijnen of niet. Als dit niet zo zou zijn, hoe zou dan zowel de aanwezigheid als de afwezigheid van objecten gekend zijn?

_____ * _____

Zelf-bestaand: bestaand zonder gecreëerd te zijn; bestaand, onafhankelijk van enige extrinsieke dragende kracht. | **Inert:** Willoos; bewegingloos; energieloos; niet-levend.

Vedanta

Het ontstaan van de wereld

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 2

De creatie van de wereld.

In de Vedische cultuur zijn twee basistheorieën over de creatie. (1) De LILA- THEORIE gaat uit van het idee dat "God" verveeld raakte met het alleen maar God zijn en zo de grote verscheidenheid aan vormen aannam om zich op die manier te kunnen overgeven aan de ervaring van de eigen krachten. (2) De MAYA- of EVOLUTIETHEORIE is gebaseerd op de aanname dat puur bewustzijn, om onbekende redenen, een middel ontwikkelde om zichzelf te ervaren en te kennen.

Creatie – het proces van manifestatie.

Vedanta stelt dat er eigenlijk niet zo iets is als "creatie" (waarmee niet bedoeld wordt dat de wereld niet bestaat). Er wordt verwezen naar een fundamenteel begrip van de aard van de realiteit. Dat puur bewustzijn onbegrensd is, betekent namelijk dat het voorbij "tijd" is en daarom "zonder begin"; met andere woorden, het werd niet "geboren" op enig moment in tijd.

De non-duale natuur van puur bewustzijn betekent dat er niets anders bestaat dan puur bewustzijn zelf. Anders gezegd is er geen tweede bron waar het uit kan zijn ontstaan of enige materiële bron anders dan puur bewustzijn zelf waaruit het universum gevormd kon worden. Dit alles wordt gestaafd door de materiële wetenschappen. De fundamentele wet van de omzetting van materie en energie stelt dat energie gecreëerd noch vernietigd kan worden. Het kan alleen getransformeerd worden.

Als in Vedanta gesproken wordt van "creatie" dan wordt slechts verwezen naar het proces waarbij iets in de vorm gebracht werd vanuit de niet-manifeste wereld waar het al bestond in een "slappende staat" – een "staat van potentie". Het woord "niet-manifest" verwijst naar dat wat bestaat, doch wat niet beschikbaar is voor waarneming of transactie.

VB: Het is net als met herinneringen die opgeslagen zijn in onze onderbewuste mind. Ook al zien we ze niet, ze zijn daar wel. Maar waar is "daar" nu eigenlijk precies? Mind is niet de hersenen. Ook al is de mind het instrument waar doorheen gedachten zich manifesteren, gedachten zijn niet opeengepakt in de hersenen als zaadjes in een granaatappel. We kunnen de hersenen niet opensnijden en er een bundel gedachten uithalen. Desalniettemin, wanneer ons geheugen getriggerd wordt of wanneer we ons bepaalde informatie moeten herinneren verschijnen er gedachten vanuit "nergens" die zich aan onze mind presenteren. Dit "schijnbare nergens" is de niet-manifeste wereld.

Volgens Vedanta bestond het volledige manifeste universum oorspronkelijk als een zaadje – "bijam" – in de niet-manifeste wereld en ontsprong de vorm van daaruit, door de conditionerende invloed van maya. De letterlijke betekenis van maya kan geïnterpreteerd worden als "dat wat niet is", of "datgene wat het onmogelijke mogelijk maakt". De naam "maya" zegt het al: het is een onbegrijpelijk raadselachtige kracht. Ook al heeft het geen onafhankelijke natuur van zichzelf, het is de katalysator die de verschijning van het manifeste universum in gang zet.

Vedanta

De schijnbare echtheid van Maya

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 3

Het manifeste universum is voor zijn bestaan volledig afhankelijk van Brahman – het universele Zelf.

De term "maya" wordt gebruikt om macrokosmische onwetendheid en de effecten ervan te beschrijven. Het is het principe dat dualiteit doet ontstaan; de versluitende en projectieve kracht van het universum, de kracht van de kosmische illusie. Een kracht die in het Zelf bestaat (niet gelijk dus aan het Zelf) waardoor deze ook onbegrensd is, en de oorzaak van de schijnbare realiteit – "mithya". Maya wordt ook wel MULA-AJNANAM of MULA-AVIDYA genoemd, "oeronwetendheid" en MULA-PRAKRITI, causale materie. Maya is de afwezigheid van zelfkennis.

Het is onmogelijk om maya's bestaan op een logische wijze te categoriseren. Het is echt ("sat") – noch onecht ("asat").

- (1) Het kan niet "echt" genoemd worden omdat het geen eigen aard heeft en niet onafhankelijk van Brahman kan bestaan.
- (2) Het kan echter ook niet "onecht" genoemd worden, omdat het bestaan ervan niet te ontkennen valt. We ervaren immers de effecten ervan.
- (3) Het kan ook niet zowel "echt" als "onecht" genoemd worden, gegeven het feit dat niets zowel kan "ZIJN" als "NIET KAN ZIJN". Bovendien kan het ook niet gezien worden als een deel van Brahman, daar Brahman, puur bewustzijn, geen kenmerkende eigenschappen heeft.

Mithya - "het schijnbaar echte".

Het dichtst in de buurt komen we door maya de ontologische status van "schijnbaar echt" (mithya) te geven. Zo'n status betekent niet dat de wereld slechts een droom is, of dat de fysieke, psychologische en ethische wetten die de orde van de wereld bepalen straffeloos genegeerd kunnen worden.

De status "schijnbaar echt" betekent simpelweg dat het manifeste universum volledig afhankelijk is van Brahman voor zijn bestaan, daar Brahman zowel datgene is waaruit het manifeste universum gemaakt is, als de intelligentie die zorgt voor de levendheid en de werking ervan.

* _____

Ontologie: zijnsleer; tak van de filosofie, binnen de metafysica. Ze beschrijft de eigenschappen, of breder: het ZIJN van het geheel van dingen/entiteiten waarvan aangenomen wordt dat ze bestaan, of beter... waarvan aangenomen wordt dat ze ZIJN. Het probeert de fundamentele categorieën ervan te onderscheiden. | **Brahman:** het universele Zelf; de allerhoogste realiteit die één is en ondeelbaar, oneindig en eeuwig; het aldoordringende en onveranderlijke bestaan. Het betekent in essentie "onbegrensdheid". Brahman is absoluut, non-duaal, puur bewustzijn. | **Causale materie:** dit is geen materiële substantie zoals de materie die we kennen, doch verwijst naar de subtiele actieve kracht waardoor Brahman schijnbaar geconditioneerd is, en waardoor het manifeste universum tot stand komt met al zijn causale, subtiele en grofstoffelijke aspecten. | **Mula:** wortel; de basis; het oorspronkelijke.

Vedanta

Panchikarana – de vijfvoudige oorzaak van de creatie

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 4

Het Vedantische model van creatie wordt "panchikarana" genoemd, de "vijfvoudige oorzaak van creatie", of het "instrument van creatie". Het is de door Vedanta geaccepteerde Samkya theorie over de creatie, genaamd "de evolutie van de elementen door deling en recombining". Volgens dit model verschijnt Brahman als de vijf basiselementen, die vervolgens combinaties vormen met elkaar in verschillende verhoudingen en zich manifesteren als de tastbare wereld van verschijnselen.

De theorie van panchikarana begint met de stelling dat Brahman voor het doel v.d. de creatie verdeeld raakte in "purusha", geest/individuele ziel & "prakriti", materie.

Purusha staat voor de mannelijke factor, waaraan geen subtiele elementen gebonden zijn en die daarom in essentie puur bewustzijn zelf is.

Prakriti staat voor de vrouwelijke/creatieve factor die nodig is voor creatie, en die bestaat uit de drie gunas (de drie basisenergieën). Deze creatieve kracht is "maya".

Maya's verschijning lijkt zo een gevolg te zijn van Brahman's opdeling in purusha en prakriti, doch maya wordt niet daadwerkelijk door Brahman gecreëerd. Het is een kracht die in het Zelf bestaat waarmee deze onbegrensd is. Maya, het principe van onwetendheid, heeft geen levendheid van zichzelf.

Maya's conditionerende invloed op Brahman heeft macro- & microkosmische effecten: (1) Op het UNIVERSELE NIVEAU zorgt maya ervoor dat Brahman de ontelbare kenmerken van het manifeste universum schijnbaar aanneemt, waardoor het iets lijkt te zijn wat het niet is.

(2) Op het PERSOONLIJKE NIVEAU zorgt maya ervoor dat de mind van het schijnbare individu zijn ware identiteit niet herkent.

* _____
Brahman: *het universele Zelf; de allerhoogste realiteit die één is en ondeelbaar, oneindig en eeuwig; het aldoordringende en onveranderlijke bestaan. Het betekent in essentie "onbegrensdheid". Brahman is absoluut, non-duaal, puur bewustzijn.*

Maya en de Gunas – de drie basisenergieën

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 5

Maya is samengesteld uit de drie gunas: sattva, rajas, en tamas. Iedere guna staat voor een specifiek energetisch aspect. De gunas zijn in feite de meest subtiele en fundamentele bestanddelen waaruit elk aspect van het manifeste universum gemaakt is. De conditionerende invloed van de gunas op het schijnbare individu wordt besproken in het hoofdstuk “triguna vibhava yoga” – het management van de drie energieën. Een algemeen overzicht van de natuur van de gunas wordt hier wel al gegeven om de rol te kunnen begrijpen die ze spelen in het proces van de manifestatie van het universum.

SATTVA GUNA – intelligentie, harmonie, orde, schoonheid.

RAJOGUNA (RAJAS) – activiteit, beweging, kracht, veranderlijkheid.

TAMOGUNA (TAMAS) – compactheid, zwaarte, soliditeit, onbeweeglijkheid.

Afhankelijk van de context waarin het wordt gebruikt kan de term maya betrekking hebben op (1) causale materie, prakriti/pradhana, of op (2) de conditionerende invloed die het schijnbaar op Brahman-atman heeft.

Maya laat Brahman-atman als het ware verduisteren. Zo ontstaat het "niet-manifeste gebied", dat het macrokosmische causale lichaam genoemd wordt. Dit niet-manifeste gebied waaruit alle manifestatie ontspringt wordt AVYAKTA genoemd, een technische term, synoniem met maya.

De twee belangrijkste dynamieken van de gunas

De drie gunas waaruit "avyakta" – het niet-manifeste – bestaat, hebben twee basis dynamieken: (1) AVARUNA SHAKTI, het vermogen tot verhulling en (2) VIKSHEPA SHAKTI, het vermogen tot projectie. Met behulp van deze twee vermogens brengt elke guna een specifieke Upadhi voort die verantwoordelijk is voor een van de drie fundamentele aspecten van de manifestatie.

_____ *

***Causale materie:** dit is geen materiële substantie zoals de materie die we kennen, doch verwijst naar de subtiele actieve kracht waardoor Brahman schijnbaar geconditioneerd is, en waardoor het manifeste universum tot stand komt met al zijn causale, subtiele en grofstoffelijke aspecten. | **Isvara:** de personifiëring van het geheel aan fysieke, psychologische en ethische wetten dat de werking van het manifeste universum beheerst. Het is de onper-soonlijke intelligentie waardoor het manifeste universum geïnformeerd wordt en kan functio-neren volgens de wetmatigheden waaruit het bestaat. | **Jiva:** puur bewustzijn in de “vorm” van een belichaamd wezen (plant, dier of mens); verwijst vooral naar de schijnbare persoon (individu).*

Vedanta

Maya en de drie fundamentele Upadhis

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 6

Ook al wordt Brahman-atman – puur, onbegrensd bewustzijn, geassocieerd met een specifiek individu – in werkelijkheid niet beïnvloed door de conditionerende invloed van maya, toch lijkt het alsof het verschillende karakteristieken aanneemt, doordat maya er de upadhis op projecteert. Met betrekking tot de MACROKOSMISCHE MANIFESTATIE worden er drie fundamentele upadhis onderscheiden die ontstaan door de conditionerende invloed van maya. Uit deze drie, zie hieronder, komen vervolgens weer de ontelbare upadhis voort – de grote variëteit aan fysieke lichamen en de subtiele minds – die het manifeste universum omvatten.

Upadhi

Begrenzend toevoegsel dat zijn kenmerken leent aan een ander object. Het doet het lijken alsof dat object iets is dat het niet is, of dat het object een kenmerk heeft dat het niet bezit. VB: als je een heldere bergkristal op een rode doek legt dan zal het lijken alsof de kristal rood is, omdat de kleur van de doek door de helderheid van de doorzichtige kristal heen zal schijnen. Ondanks het feit dat de inherente kleurloosheid van de kristal onaangetast blijft, lijkt het alsof de natuur van de kristal veranderd is. Op exact dezelfde wijze werkt het bij de Upadhi die we "lichaam-mind-zintuigen-complex" noemen, die puur bewustzijn lijkt te conditioneren en te doen verschijnen als een individuele persoon.

1. Maya Upadhi – Isvara of God de creator

Het sattvische aspect van maya – sattva guna – brengt maya-upadhi voort. Deze upadhi verwijst specifiek naar Isvara. Maya en Isvara zijn in essentie hetzelfde. Maya conditioneert schijnbaar het onbegrensde bewustzijn door het zijn onbegrensde natuur te doen "vergeten" en de rol aan te nemen van de alwetende en almachtige Isvara, de shrishti-sthiti-laya-karta, ofwel de "creator – instandhouder – ontbinder" van het universum.

2. Avidya Upadhi – Onwetendheid

Het rajasische aspect van maya – rajoguna – brengt "avidya upadhi" voort, waarmee het de jiva, de schijnbare individuele persoon, tot leven brengt. Jiva verwijst hier niet zozeer naar een specifiek individu, doch naar het archetype van de schijnbare persoon. Avaruna shakti zadelt het schijnbare individu op met onwetendheid (avidya/ajnana) en verhult daarmee zijn of haar ware, onbegrensde natuur. Vikshepa shakti (projectie) veroorzaakt vervolgens "adhyasa", de superimpositie van valse kenmerken op een entiteit die deze kenmerken helemaal niet bezit. Bijgevolg omarmt de jiva de schijnbare realiteit van het dualistische universum en beschouwt het zich als "individu".

3. Mahabhutani – Vijf grote subtiele (oer-)elementen

Het tamasische aspect van maya – tamoguna – brengt de "mahabhutani" voort, de vijf oerelementen, die na elkaar verschijnen in volgorde van olopende "dichtheid". RUIMTE verschijnt als eerste, waarna LUCHT – VUUR – WATER en AARDE volgen. In dit stadium zijn de elementen niet de fysieke elementen zoals we ze kennen. Het zijn de subtiele archetypes van de vijf elementen, die via een proces van "vergroving" – PANCHIKARANA – tot de fysieke bestanddelen worden van het manifeste universum.

Vedanta

Maya en de stadia van manifestatie

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 7

1 – Het ontstaan van de causale lichamen.

MAYA-UPADHI zorgt voor het ontstaan van het macrokosmische causale lichaam, ook Avyakta genoemd of "universele niet-manifeste staat".

AVIDYA-UPADHI zorgt voor het ontstaan van het microkosmische causale lichaam, het niet-manifeste gebied waar de vasanabundel is opgeslagen die verantwoordelijk is voor de unieke persoonlijkheid, aanleg en geneigdheden van het individu.

PRAKRITI, de creatieve kracht, maya, die uit de drie gunas bestaat en die nodig is voor creatie, is een inherent facet van het causale lichaam, zowel in de universele als in de persoonlijke aspecten ervan.

2 – Het ontstaan van de subtiele lichamen.

De subtiele en grofstoffelijke lichamen worden voortgebracht door een verdere onderverdeling van de vijf subtiele elementen – mahabhutani – door de gunas. De sattvische en rajasische aspecten van TAMOGUNA (het tamasische deel van Maya) brengen gezamenlijk zowel het macrokosmische als microkosmische subtiele lichaam voort.

HET SATTVISCH ASPECT VAN TAMOGUNA.

Hieruit ontstaan de vijf "tanmatras" (de elementaire essentie van elk van de vijf grote subtiele elementen – de mahabhutani), waarbij uit ruimte voortkomt: geluid – uit lucht: aanraking – uit vuur: kleur en vorm – uit water: smaak – en uit aarde: geur.

Hierna volgt de creatie van de vijf "jnanendriyas", de zintuiglijke organen, die elk ontstaan vanuit het bijbehorende element, waardoor dat element ervaren kan worden. Uit ruimte ontstaat: horen – uit lucht: voelen – uit vuur: zien – uit water: proeven – en uit aarde: ruiken.

Tenslotte volgt de creatie van de "antahkarana", het "innerlijk instrument", dat bestaat uit: Manas (mind) – Buddhi (intellect) – Chitta (geheugen) – Ahamkara (ego).

HET RAJASISCH ASPECT VAN TAMOGUNA.

Hieruit komen de vijf "karmendriyas" (actieve organen) voort, die elk ontstaan vanuit het bijbehorende element: ruimte: stem – lucht: handen (grijpen) – vuur: voeten (beweging) – water: genitaliën (voortplanting) – aarde: anus (uitscheiding).

Dit rajasische aspect brengt tevens de vijf "pranas" (fysiologische systemen) voort, namelijk: ademhaling – eliminatie – assimilatie – circulatie – en uitwerping.

NB: Zintuiglijke instrumenten (oren, huid, ogen, tong en neus) behoren tot de grofstoffelijke materie en bevinden zich in het fysieke lichaam. De zintuiglijke (waarnemings-) organen bevinden zich in het subtiele lichaam, of de psyche.

Vedanta

Maya en de stadia van manifestatie

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 8

Het individuele subtiele lichaam wordt "tajasa" genoemd. Het betekent "de stralende", daar het alle gedachtegolven verlicht die in de mind verschijnen. De term "Hyranyagarbha" wordt gebruikt om het totaal van alle subtiele lichamen aan te duiden. Het is het macrokosmische subtiele lichaam, ook de "universele mind" genoemd, die alle kennis bevat die de manifestatie vormt en in stand houdt. Hiran-yagarbha wordt ook gebruikt om te verwijzen naar Isvara, God de Creator, wanneer sprake is van maya in de betekenis van het niet-manifeste, "avyakta".

3 – Het ontstaan van de grofstoffelijke lichamen.

HET TAMASISCHE ASPECT VAN TAMOGUNA.

Hieruit ontstaan de grofstoffelijke elementen, wat gebeurt via een proces dat met het karnen van melk vergeleken wordt, en "panchikaranam" wordt genoemd. Gedurende dit proces zijn de vijf subtiele (oer-)elementen in een voortdurende wisselwerking met elkaar en recombineren ze volgens een zeer complexe doch systematische methode:

- (1) Allereerst raken de vijf oerelementen in tweeën verdeeld.
- (2) Een van de twee helften daarna nog eens in vieren.
- (3) Vervolgens adopteert elk element een van die vier delen.

Elk element bestaat nu dus uit een half deel van zijn eigen unieke eigenschappen plus een achtste van de eigenschappen van elk ander element. Ieder element is daarmee feitelijk een combinatie van alle vijf oerelementen.

De evolutie van de elementen verloopt in volgorde van toenemende "dichtheid", waarbij elk volgend element er steeds een extra zintuiglijke eigenschap bij heeft. (1) RUIMTE is dat wat, onzichtbaar, de andere elementen omvat. De aanwezigheid van de andere elementen kan afgeleid worden uit het luisteren naar geluidsgolven die in de RUIMTE verschijnen. (2) LUCHT kan gehoord/gevoeld worden. (3) VUUR kan gehoord/gevoeld/gezien worden. (4) WATER kan gehoord/gevoeld/gezien/geproefd worden. (5) AARDE kan gehoord/gevoeld/gezien/geproefd/geroken worden.

VIRAT – DE TOTALE GROFSTOFFELIJKE MANIFESTATIE.

Nadat de grofstoffelijke elementen aldus tot stand gekomen zijn "stollen" ze, gevormd tot een veelheid aan stadia en omzettingsvarianten die uitmondt in de grote verscheidenheid aan objecten die in het universum verschijnt. Het macrokosmische grofstoffelijke lichaam, de totale grofstoffelijke manifestatie, wordt VIRAT genoemd.

VISHVA – INDIVIDUELE GROFSTOFFELIJKE MANIFESTATIE.

Het microkosmische grofstoffelijke lichaam – het fysieke lichaam van het individu – wordt VISHVA genoemd, "degene die vele vormen aanneemt". Bij het grofstoffelijke lichaam van het individu omvatten de vijf grofstoffelijke elementen het fysieke lichaam, waarin (1) de WAARNEMINGSINSTRUMENTEN een plaats hebben (*oren, huid, ogen, tong en neus*), evenals (2) de ACTIE-INSTRUMENTEN (*mond, handen, voeten, genitaliën en anus*).

Vedanta

Maya en de stadia van manifestatie

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 9

HET EEUWIGE PROCES VAN PANCHIKARANA.

Panchikarana is een continu proces dat eeuwig en onophoudelijk de grofstoffelijke elementen reproduceert. In het licht van deze analyse is het evident dat de “creatie” geen willekeurige chaos is – zoals het soms lijkt – doch een intelligent ontworpen kosmos, geordend door onfeilbare, soms ondoorgrondelijke, wetten en functionerend volgens deze wetten. De theorie van Panchikarana is niet bedoeld als een wetenschappelijke verklaring van de creatie. Het doel ervan is om te laten zien hoe werkelijk elk aspect van de creatie volledig doordrongen is van Brahman.

Vedanta

Materie & Intelligentie

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 10

Materiële oorzaak (upadana karana) & **Intelligente oorzaak** (nimitta karana) **van elke manifestatie.**

Bij creatie heeft elke handeling twee aspecten: het materiaal waarmee de vorm gemaakt wordt en de intelligentie die er voor zorgt dat het materiaal in de bewuste vorm komt. Het materiaal hoeft niet per se een fysieke substantie te zijn. Je kunt bijvoorbeeld zeggen dat de substantie van Vedanta bestaat uit de woorden die gebruikt worden om de boodschap over te brengen. De substantie die de basis is van het gecreëerde object wordt de **MATERIËLE OORZAAK** (upadana karana) genoemd en het idee of concept dat gebruikt wordt om de substantie om te vormen tot het gecreëerde object wordt de **INTELLIGENTE OF EFFICIËNTE (doelmatige) OORZAAK** (nimitta karana) genoemd.

VB: Het marmer waaruit een standbeeld gemaakt wordt is de materiële oorzaak, terwijl de creativiteit van de beeldhouwer de intelligente of doelmatige oorzaak is.

Normaliter verschillen materiële en intelligente oorzaak van elkaar. Het feit dat Brahman aldoordringend is, sluit echter de mogelijkheid uit dat er een afzonderlijk materiaal bestaat waaruit het universum gecreëerd wordt. Brahman, puur bewustzijn, is dus zowel de "substantiële substantie" die de materiële oorzaak is van het universum, als de "intelligente orde" die het vorm geeft en operationeel maakt (abhinna-upadana-nimitta-karana). In dit verband wordt vaak het voorbeeld van de spin en haar web gebruikt.

De spin en haar web

Het voorbeeld van de spin en haar web wordt traditioneel gebruikt om te laten zien hoe Brahman het "web van de wereld" spint vanuit het "eigen lichaam" en hoe het de manifestatie op enig moment ook weer terugtrekt in "zichzelf", waarbij het in een soort slaaptoestand verblijft binnen het macrokosmische causale lichaam ten tijde van de kosmische desintegratie. In tegenstelling tot de beeldhouwer of de spin kan Brahman zich niet losmaken van "zijn creatie". Brahman projecteert de wereld immers niet buiten zichzelf, waarmee het een tweede entiteit zou creëren, doch Brahman neemt – schijnbaar – zelf de wereldse vorm aan. Dit wordt misschien wel het best geïllustreerd aan de hand van de analogie van een droom:

De analogie van de droom

De droomwereld die we ervaren terwijl we slapen wordt volledig voortgebracht door onze eigen mind. De objecten in de droom lijken misschien substantie te hebben, doch zijn niets meer dan gedachten. De droomtafel, droomboom, en de droom-partner zijn alle niet meer dan wijzelf. Precies zo werkt het bij het manifesterende universum dat niets anders is dan Brahman of puur bewustzijn. Met deze analogie wordt niet bedoeld dat de wereld een droom is. De wereld heeft een relatieve substantialiteit binnen het tijd/ruimte continuüm, het kosmische referentiekader van waaruit we de werkelijkheid interpreteren. Vanuit Brahman's perspectief is het manifesterende universum echter weinig meer dan een voorbijgaande illusie.

Vedanta

Feitelijke versus schijnbare oorzakelijkheid

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 11

Gezien Brahman's rol van zowel “materiaal” als “maker” zou je denken dat Brahman onlosmakelijk verbonden is met “zijn” creatie. Hoe kan dan gezegd worden dat Brahman volledig onaangeroerd blijft door het manifeste universum en er totaal niet mee verbonden is? Het antwoord op deze vraag is gelegen in het feit dat er twee soorten oorzakelijkheid zijn. Het ene is "feitelijk" en het andere is "schijnbaar".

Feitelijke Oorzakelijkheid

Er is sprake van een feitelijk oorzakelijk verband als de directe oorzaak zichzelf transformeert in de gecreëerde vorm. Als je bijvoorbeeld een omelet bakt van een aantal eieren, dan is de natuur van het ei veranderd en is er geen weg terug. Je kunt het ei immers niet weer in zijn oorspronkelijke vorm terugbrengen. PARINAMA-UPADANA-KARANA wordt dit genoemd, ofwel “feitelijke substantiële verandering”.

Schijnbare Oorzakelijkheid

Van schijnbaar oorzakelijk verband is sprake wanneer de oorzaak het effect wordt zonder dat het zijn essentiële natuur kwijt raakt. In dit geval "lijkt" het slechts te zijn alsof de materiële oorzaak verandert, wat te wijten is aan de conditionerende invloed van een upadhi*. Wanneer bijvoorbeeld een film op het filmdoek geprojecteerd wordt, dan transformeert het licht niet in de beelden die we zien. Het licht "lijkt" slechts de vorm aan te nemen van die beelden, daar licht door de film heen schijnt en daarmee de film lijkt te zijn geworden. Precies zo zorgt de conditionerende invloed van maya ervoor dat Brahman, puur bewustzijn, verschijnt als de ontelbare hoeveelheid namen en vormen waaruit het manifeste universum bestaat.

Brahman is actieloos en onveranderlijk

Brahman is actieloos bewustzijn en creëert eigenlijk volstrekt niets. Het gehele universum is een superimpositie op het “filmdoek” van het bestaan, en heeft dus feitelijk de substantie van een droom. Ook al kunnen we niet zeggen dat de wereld niet bestaat, we kunnen wel zeggen dat deze "niet-echt" is. De manifestatie is als een holografische video game, geprojecteerd door maya's onverklaarbare kracht. Alle karakteristieken die Brahman lijkt te bezitten zijn toe te schrijven aan Brahman's associatie met de begrensdeheid die maya projecteert. Doch net zoals een groen getint glas het water in het glas niet groen maakt – ook al lijkt het alsof het water groen is – zo brengt ook de begrensdeheid die maya projecteert – het manifeste universum – geen enkele werkelijke verandering teweeg in Brahman. Brahman is onveranderlijk en altijd aanwezig. Er kan niets aan toegevoegd of afgedaan worden.

* _____

Superimpositie: de projectie van het ene over het andere heen. Er is sprake van superimpositie wanneer wat echt is verward wordt met wat schijnbaar echt is. | **Upadhi:** een begrenzend toevoegsel dat zijn kenmerken leent aan een ander object. Het doet het lijken alsof dat object iets is dat het niet is, of alsof het object een kenmerk heeft dat het niet bezit.

De manifestatie macro- & microkosmisch gezien

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 12

Hier worden de belangrijkste aspecten samengevat die aan de orde zijn als we de manifestatie bezien vanuit het "macrokosmische/universele perspectief", of vanuit het "microkosmische/persoonlijke perspectief".

1. De manifestatie bezien vanuit het macrokosmische gezichtspunt.

De macrokosmos als geheel wordt "God de creator" genoemd of "Isvara". Het is in essentie puur, onbegrensd bewustzijn (Brahman) dat schijnbaar onder de invloed is van de begrenzende upadhi van universele onwetendheid (maya). Het wordt ook "gereflecteerd of geleend bewustzijn" genoemd. De totaliteit van de creatie/manifestatie die vanuit het macrokosmische causale lichaam geprojecteerd wordt, wordt "Isvara shristhti" genoemd, "God's creatie", en is volledig sattvisch van natuur.

Het macrokosmische perspectief verklaart de verschijning van het gehele veld van de schijnbare realiteit – dat wat we zien als de wereld/het universum/de creatie ("jagat").

De drie aspecten of "lichamen" waaruit de macrokosmische manifestatie bestaat:

- (1) macrokosmisch CAUSAAL lichaam (karana sharira);
- (2) macrokosmisch SUBTIEL lichaam (sukshma sharira);
- (3) macrokosmisch GROFSTOFFELIJK lichaam (sthula sharira)

Macrokosmisch Causaal Lichaam

Het macrokosmische causale lichaam – karana sharira – ook genoemd het "pure potentieel" van de gehele creatie – is de ongedifferentieerde staat die de drie gunas herbergt (de essentiële bestanddelen van creatie) en de "samskaras", de subtiele archetypische vormen die als een blauwdruk dienen voor alle gemanifesteerde objecten en persoonlijkheidstypes.

Het macrokosmische causale lichaam wordt dan ook wel gelijkgesteld met het totaal van de schijnbare realiteit en wordt verpersoonlijkt als "God de creator" of Isvara. Het is de kracht van maya – onwetendheid – die het doet lijken alsof Brahman – puur bewustzijn – Isvara de creator is, die door de vermogens van versluiering (avaruna-shakti) en projectie (vikshepa-shakti) het gehele manifeste universum tevoorschijn lijkt te toveren.

Macrokosmisch Subtiele Lichaam

Het macrokosmische subtiele lichaam (sukshma sharira) is het niveau waarop de differentiatie van het potentieel begint en wordt daarom ook de "gouden foetus" genoemd, "Hiranyagarbha".

Macrokosmisch Grofstoffelijke Lichaam

Het macrokosmische grofstoffelijke lichaam (sthula sharira) is het niveau waarop het fysieke universum ontstaat. Het wordt "de wereld" genoemd, of "de kosmische mens", de "universele persoon", of "het volledig manifeste, zichtbare universum" (virat).

De manifestatie macro- & microkosmisch gezien

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 13

2. De manifestatie bezien vanuit het microkosmische gezichtspunt.

Het microkosmische perspectief verklaart de verschijning van het enkelvoudige specifieke "lichaam-mind-zintuigen-complex" van de schijnbare persoon, de "jiva". De microkosmos als geheel wordt "de schijnbare persoon" genoemd, en is een mix van sattva, rajas, en tamas. Er zijn drie aspecten of "lichamen" waaruit de microkosmische manifestatie bestaat:

- (1) microkosmisch CAUSAAL lichaam (*karana sharira*);
- (2) microkosmisch SUBTIEL lichaam (*sukshma sharira*);
- (3) microkosmische GROFSTOFFELIJK lichaam (*sthula sharira*)

Microkosmisch Causaal Lichaam

Het microkosmische causale lichaam (*karana sharira*) wordt genoemd: "diegene die in meer of mindere mate onwetend is", of ook: "bijna verlicht" (*prajna*). Het wordt omschreven als een "massa van bewustzijn" door het ongedifferentieerde en niet te onderscheiden karakter ervan.

Daar het causale lichaam simpelweg de ongedifferentieerde staat van puur potentieel is, bestaat er geen werkelijk onderscheid tussen de macrokosmische en microkosmische aspecten van het causale lichaam. Omwille van het onderzoek wordt het causale lichaam hier gezien als het "pakhuis" van de universele zee aan indrukken van ervaringen uit het verleden – *vasanas* – en wordt het als "microkosmisch" of "persoonlijk" gezien. Dit is omdat bepaalde *vasanas* die geassocieerd zijn met een bepaald "lichaam-mind-zintuigen-complex" als basis dienen voor de voorkeuren en geneigdheden, verlangens en angsten van een specifiek individu, die het individu bijgevolg aanzetten tot bepaalde acties.

Jiva-Shrishti ("de creatie van het schijnbare individu") is de naam die gebruikt wordt voor het geheel van persoonlijke interpretaties dat vanuit het microkosmische causale lichaam geprojecteerd wordt en als het ware over de creatie heen gelegd wordt door het schijnbare individu. Deze interpretaties zijn geworteld in – en zijn dus een logisch uitvloeisel van – de persoonlijke waarden van het individu die gekleurd worden door de mate van invloed van de verschillende *gunas* in combinatie met de mate waarin bepaalde *vasanas* al dan niet prominent aanwezig zijn. De interpretaties bepalen welke voorkeuren en weerstanden ("wat ik wil... en wat ik niet wil...") een individu heeft.

Microkosmisch Subtiele Lichaam

Het microkosmische subtiele lichaam is het niveau waarop subtiele vormen – zoals emoties en gedachten – beginnen te verschijnen in onze psyche en wordt daarom "de stralende" (*taijasa*) genoemd, of "degene die vol van licht of gedachten is".

Microkosmisch Grofstoffelijke Lichaam

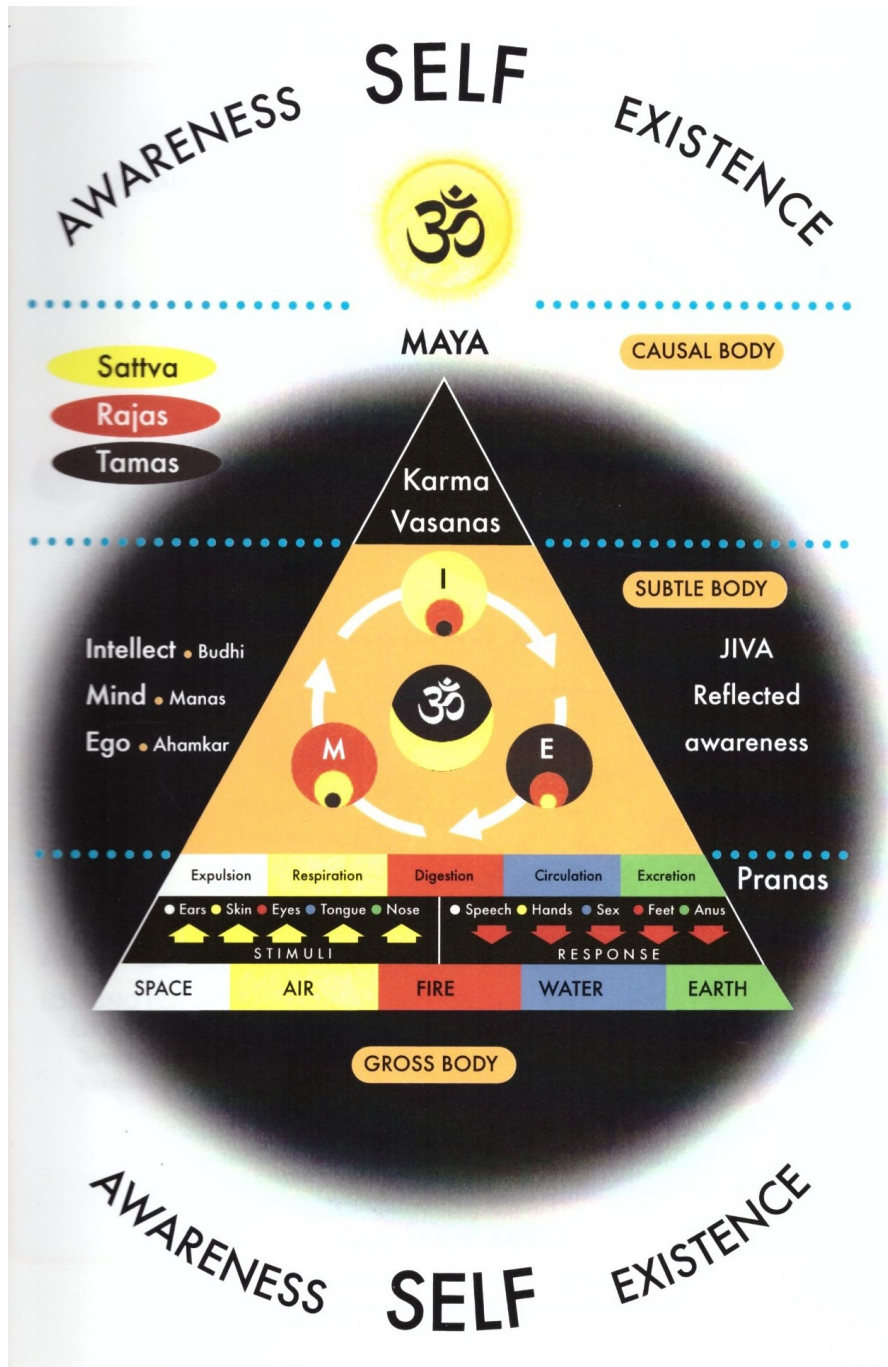
Het microkosmische grofstoffelijke lichaam (*sthula sharira*) is het niveau waarop het fysieke lichaam ontstaat en wordt "*vishwa*" genoemd, "de kenner van objecten" of "dat wat op verschillende manieren manifest is".

De manifestatie microkosmisch gezien

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 11 – creatie & manifestatie | pag. 14

Bron: www.shiningsworld.com

Vedanta